

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל א' פרקים ט'-ו'

מחפש אתונות ומוצא מלוכה, גבוה מכל העם ונחבא אל הכלים, בסיפור צבעוני ומלא אירועים מתגלה לעינינו דמותו של שאול, מלכו הראשון של עם ישראל.

"וַיִּקְרָאוּ בַסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק ט'

1 בפרק ט' אנו נפגשים לראשונה עם דמותו של שאול.

א) עיינו היטב בפסוקים א-ב ובפרשנים עליהם. מהן התכונות שמייחס הכתוב לשאול? מהן השלכותיהן לתפקידו העתידי?

ב) הסיפור המפורט על חיפוש האתונות מעניק לנו מפתחות להבנת אישיותו של שאול. נסו לעמוד על נקודות האופי המשמעותיות של שאול המתגלות בסיפור.

2 "כַּעַת מָחַר אֶשְׁלַח אֵלַיךְ אִישׁ מֵאֶרֶץ בְּנֵימִן וּמִשְׁחָתוֹ לְנָגִיד עַל-עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת-עַמִּי מִיַּד פְּלִשְׁתִּים כִּי נִאֲתִי אֶת-עַמִּי כִּי בָּאָה צַעֲקָתוֹ אֵלַי" (טז).

א) עיינו בפרק ח פסוק כ, האם ובאיזו דרך מהווה מלכות שאול מענה לבקשת העם?

ב) התורה מזהירה את המלך בדברים ז, יד-כ מלהתהדר במאפיינים הרגילים של המלכות. שימו לב לדרך בה משתלבים מוטיבים אלו בפרקנו, בפסוקים: ג (סוסים); ז-ח (כסף); ויא-יג (נשים); מה מלמד העניין על דמותו של שאול כמלך?

פרק י'

3 שמואל נותן לשאול שלושה אותות: באיזה סדר הם אמורים לקרות וכיצד הם מתרחשים בפועל? האם ניתן למצוא באותות היבטים סמליים הקשורים לחיי שאול?

4 איזכור גובה קומתו של שאול בתחילת היחידה ובסופה (ט, ב; י, כג) יוצר מסגרת לסיפור. מהו היחס בין התיאור כולו ובין המסגרת? שימו לב לקולות העולים מפסוקים י-יא, כד, כז, וליחסו של שאול לתפקיד החדש בפסוקים ט, כא; י, ט; טא-כב; כז.

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

• טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

"מִפְרֵשׁ וְשׁוֹם שְׁכָל" < עיון

5 השתלשלות האירועים בפרקים ט-י מתוארת כרצף של אירועים מקריים שה' מכוון את השתלבותם יחד לתמונה מופלאה של משיחת מלך. מצאו את נקודות המפגש בין "ההשתלשלות המקרית" ויד ההשגחה בפסוקים. נסו לעמוד על משמעות התיאור הכפול והשוו לתשובת ה' לבקשת העם להמליך להם מלך בפרק ח,ז-ט.

6 "וְהָיָה, כִּהְפַנְתוּ שְׂכָמוֹ לְלֶכֶת מֵעַם שְׂמוּאֵל וַיִּהְיֶה-לוֹ אֱלֹהִים לֵב אַחֵר" (י,ט) מהי לדעתכן משמעות השינוי שמתחולל בשאול? עיינו גם בפירוש המלבי"ם לפסוק: "ויהפך לו אלהים לב אחר": כי לב כל אדם לאדם הוא מוליך ומנהיג את כל כוחות גוויתו, אבל לב מלך הוא מנהיג לבב העם המתנהגים על ידו, ויהיה יחס לבותיהם אל לב מלכם כחוס כוחות החיים אל הלב באיש הפרטי. כי לב מלך ביד ה' אל כל אשר יחפץ יטנו ואת לבות העם עמו, ובהיות לבו מולך על כוחות גוויתו ימלוך גם על הגוי כולו, ולב שאול נהפך עתה מהיותו מנהיג פרטי אל איש פרטי שהוא שאול אל שיהיה מנהיג לאיש כללי שהוא עם ישראל, ויבאו וכן כל האותות באו לו ביום ההוא ולא נתעכבו ליום אחר"

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < הרחבה

"לפי הנראה שהמידות ההכרחיות למלך מצד המלכות הם שישה: זוה שהכוונה בהקמת המלך הוא: להלחם באויבים ולשפוט את העם משפט צדק. אמרו ישראל כששאלו מלך: "ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם מלחמותינו" (שמ"א ח,כ). ועל כן ראוי שימצאו בו המידות ההכרחיות לזה. אולם מידות השופטים כבר נתבאר שהם ארבע: אנשי חיל, יראי אלוהים, אנשי אמת, שונאי בצע. וכשנערב עם אלו התארים שהם הכרחיים מצד המלחמה, נמצאם בין כולם שישה.

האחד צריך שיהיה המלך אכזרי לזרים ורחמן לעמו, ומוסר נפשו להצילם, כמו שמדרך הרועה לסכן נפשו להסיר המזיקים ולהלחם עם הארי והדוב לשמור הצאן ולרחם עליהם: בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישא עלות ינהל.

והשני שייטיב למטיבים אליו ולעבדיו ולאנשי מלחמתו, שאם לא יעשה כן, מי ימסור נפשו בעבור כבודו, מי יקנא בעדו אם יבגדו בו.

והשלישי שיהיה שונא בצע ולא יהיה חמדן, שהרועה שהושם לשמור הצאן אין ראוי לו לגזול עורם מעליהם ובשרם מעל עצמותם, שאז ישוב העניין בהפך, שיהיו הצאן לפרנס הרועה ולא הרועה לשמור הצאן. ולזה אמר הכתוב: "וכסף וזהב לא ירבה לו מאוד" (דברים יז). שאם ישתדל לקבץ כסף וזהב, אפילו מן האויבים, כשלא ימצא בהם ייקח מעמו.

והרביעי שיהיה איש חיל אמיץ כוח לבו בגיבורים, לשבר מלתעות עוול, ולא ישא פני דל ולא יהדר פני גדול ולא יירא לעשות משפט.

והחמישי שיהיה מדבר אמת ולא ימצא עוולה בשפתיו וישפוט משפט צדק, שמי שהוא מכחש או דובר שקרים, הנה הוא אם מפני היראה או מפני שאינו יכול להשיג רצונו בזולת זה, והשופט אין לו לירא משום אדם. אמר הכתוב: "לא תגורו מפני איש" (דברים א,יז). וכל שכן המלך שאין מי שיעכב על ידו מעשות רצונו. ועל כן אין ראוי לו שישקר, ועוד כי לא יבטח האדם בדברי המלך אם תדברנה שפתיו עוולה ולשונו תהגה רמיה.

והשישי שיהיה ירא שמים וחרד על דבריו ויהיה נכנע לעובדי השי"ת וישמור מצוותיו שנצטווה עליהן מצד שהוא מלך או אחר שהוא מלך. ואף בשאר המצוות ראוי לו שלא יתגאה על אחיו לחשוב שהוא בן חורין מן המצוות יותר מהם.

אמר הכתוב: "לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצווה ימין ושמאל" (שם יז),

וזה כמאמר החכם: המלך והדת אחים נאמנים. ואם יראו העם את המלך מזלזל בתורה ובמלמדיה, יבואו כל העם להקל בה, ותפול התורה בכללה."

(ר' יוסף אלבו, ספר העיקרים ד כו)

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perck.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים